

Marianne Salters van Spirit4you interviewt docenten die werkzaam zijn in het voortgezet speciaal onderwijs of praktijkonderwijs. Dit keer voert zij het gesprek met Sjoerd Wichems, coördinator bureau werkbegeleiding op de Koetsveldschool in Den Haag (VSO).

Even voorstellen...

Mijn naam is Sjoerd Wichems, ik ben 39 jaar oud, getrouwd en ik heb een tweeling, twee meisjes, van 8 jaar oud. Inmiddels werk ik bijna 12,5 jaar bij de Koetsveldschool. Vier dagen per week werk ik op de Koetsveldschool als coördinator bureau werkbegeleiding en één dag per week ben ik voorzitter van de Gemeenschappelijke Medezeggenschapsraad van Stichting Christelijk Onderwijs Haaglanden. Binnen de vier dagen op de Koetsveldschool ben ik verantwoordelijk voor alle stages en praktijkvakken binnen en buiten de school. Ik vind het heel belangrijk dat leerlingen goed worden voorbereid op de gebieden wonen, werken en vrije tijd, zodat ze uiteindelijk onze school kunnen verlaten met een baan of dagbestedingsplek.

Welke opleiding heb je gevolgd?

Ik ben begonnen met de CIOS, een

sportopleiding in Goes. Daarna ben ik naar de sportacademie gegaan en heb ik sportmanagement gestudeerd. Na de afronding van deze studie ben ik begonnen als sportdocent bij Ipse De Bruggen. Vanuit die functie ben ik doorgegroeid naar de functie jobcoach/accountmanager. Pas daarna ben ik op de Koetsveldschool gaan werken en heb ik mijn tweedegraads lerarenbevoegdheid behaald voor gezondheidszorg en welzijn. Daarna heb ik aanvullende cursussen gevolgd om leiding op een school te mogen geven.

‘Ik vind het heel belangrijk dat leerlingen goed worden voorbereid op de gebieden wonen, werken en vrije tijd, zodat ze uiteindelijk onze school kunnen verlaten met een baan of dagbestedingsplek’.

Wat is de reden dat je in het speciaal onderwijs bent gaan werken?

De doelgroep sprak mij heel erg aan. Het is een doelgroep die niet zelfstandig aan een baan kan komen, ze hebben altijd dat extra beetje hulp nodig, van hun omgeving, van de school en van hun ouders. Toen ik 12,5 jaar geleden bij de Koetsveldschool kwam werken was het een kleine school in Transvaal.

De school kenmerkt zich door een grote groep leerlingen met een migranten afkomst,

zogenaamde CUMI-leerlingen. Veel van deze leerlingen kampten met multiproblematiek binnen hun thuissituatie.

Wat maakt de Koetsveldschool uniek?

Als je de Koetsveldschool vanuit het oogpunt van een onderwijsprofessional bekijkt hebben wij een populatie in huis die niet veel terugkomt op andere Haagse scholen. We bieden een onderwijspakket aan wat een hele mooie combinatie is tussen de praktijk en theorie. De basis wordt gelegd in de onderbouw, onze praktijkvakken sluiten naadloos aan bij de uitstroom. Ieder jaar kijken wij of ons onderwijsaanbod nog dekkend is bij de uitstroom die wij hebben. Als we zien dat het niveau van de leerlingen naar beneden gaat, dan proberen wij de groep stages hierop aan te passen. We kijken dan of er mogelijkheden zijn bij dagbestedingen of non-profit organisaties. Als de zorg voor de leerlingen vraagt om de groepen te verkleinen dan proberen we de groepen in de klas kleiner te maken. We halen expertise in huis om de leerlingen zo goed mogelijk te begeleiden.

Ik kan me voorstellen dat niet elke docent met een bevoegdheid geschikt is voor dit type onderwijs?

We vallen onder de wet van Primair onderwijs,

dat houdt in dat je een PABO-diploma moet hebben. Dit sluit niet volledig aan bij VSO, als vakleerkracht heb je eigenlijk een andere expertise nodig. Daarnaast kan je niet met iedere tweedegraadsbevoegdheid werken binnen het VSO. Affiniteit met de doelgroep en enthousiasme is veel belangrijker dan een diploma als je bij ons wilt werken.

Waar krijg jij energie van?

Als ik zie dat onze leerlingen op school iets hebben geleerd! Bijvoorbeeld: schoonmaken, in het groen werken of omgaan met collega's. Daar word ik echt heel blij van!

In mijn carrière heb ik met een leerling gewerkt die viel tussen een dagbesteding en beschutte werkplek in. Hij had een bijbaan bij de Lidl en moest thuis heel veel doen omdat zijn ouders niet zelfredzaam waren. Hij werd niet gesteund door zijn ouders om te gaan werken. Uiteindelijk besloten wij, gezien zijn thuissituatie, om hem te plaatsen op een beschutte werkplek. Hij had het erg naar zijn zin en deed het zeer goed. Hij had zelf niet door dat hij eigenlijk te goed was in zijn werk! Toen één van onze assistent conciërges vertrok heb ik met onze directeur om tafel gezeten om te kijken of wij deze leerling een baan op school konden aanbieden. Daar ging onze directeur mee akkoord en sinds 1 september

werkt hij bij ons op school als assistent conciërge! Binnen vier maanden heeft hij zich goed ontwikkeld en zijn plek gevonden binnen het team. Dat vind ik wel heel erg leuk om te zien!

'Affiniteit met de doelgroep en enthousiasme is veel belangrijker dan een diploma als je bij ons wilt werken'.

Met wat voor type leerlingen werk je het meest?

Ik werk het meest met zeer moeilijk lerende kinderen met een IQ onder de 55. Ze hebben vaak een extra ondersteuningsbehoefte of een aanverwante stoornis, zoals ADHD of PDD-NOS. Alle leerlingen zijn 12 jaar of ouder en volgen praktijkvakken of lopen stage. Ik geef zelf bijna geen les meer, ik val af en toe in. Ik begeleid nog twee leerlingen op stage. De meeste gesprekken die ik voer zijn met leerlingen tussen de 16 en de 18 jaar oud. Ik spreek met hen over het laatste stukje van de opleiding en ik voer veel gesprekken met ouders.

Dit doe ik om te zorgen dat de leerling niet afhaakt, want in het laatste stuk van de opleiding kan het vaak misgaan, de begeleiding hierin is cruciaal.

Je vertelt dat je hier nu 12,5 jaar werkt. Kan je ons meenemen in je carrière pad van de afgelopen 12,5 jaar?

Ik kwam binnen in een heel oud schoolgebouw, het gebouw dateerde uit 1920. Het had een bepaalde sfeer, de collega's waren heel leuk en ik had gelijk zoiets van hier wil ik supergraag werken! Er was een vacature voor 1 dag in de week: docent detailhandel. Ik solliciteerde maar ik wilde meer dan 1 dag werken. Toen zei een collega: 'Ik kan vast wel wat regelen!' Uiteindelijk werd de vacature zo ingekleed dat ik fulltime kon gaan werken. Ik gaf de vakken: arbeidstraining, detailhandel, wonen en vrije tijd en ik was stagebegeleider. In het vak vrije tijd leerde ik leerlingen onder andere hoe ze zichzelf kunnen redden in de maatschappij, bijvoorbeeld hoe je boodschappen moet doen. Er waren speciale buitenlocaties waar leerlingen les kregen, ik zorgde voor groep stages bij bedrijven zoals de Albert Heijn en de Praxis. Uiteindelijk ben ik me verder gaan specialiseren in de arbeidstoeleiding. Ik heb de vakken horeca en schoonmaak opgezet en de stage eindtrajecten.

Tussendoor heb ik nog een aantal opleidingen gevolgd. Zo ben ik terechtgekomen in mijn huidige functie als coördinator bureau werkbegeleiding.

Waar loop je in je werk tegenaan en hoe ga je daar mee om?

Ik zie dat de regeldruk toeneemt en er in de totale publieke sector er een groot tekort is aan gekwalificeerd personeel. Als ik spreek over de zorg merk ik dat het voor ouders en hulpverleners steeds moeilijker wordt om indicaties te krijgen.

In het onderwijs zie ik dat er een groot tekort is aan vakleerkrachten, dit gaat ten koste van de kwaliteit. Dit beeld zien we ook terug binnen de dagbesteding (grotere groepen en minder begeleiding) en beschutte werkplekken. Niet voor alle leerlingen die een beschutte werkplek nodig hebben is er een plek beschikbaar.

*Ik probeer de noodzaak en urgentie van onze leerlingen aan te geven bij verschillende organisaties. Ik vind het gewoon belangrijk dat onze doelgroep gezien wordt!
Uiteindelijk heeft de gemeente de zorgplicht voor deze leerlingen.*

Soms moet je het heel zakelijk bekijken, dit is onze rol, hier hebben we aan voldaan, het is echt super vervelend als een leerling thuiszit maar meer kunnen wij er niet aan doen.

Welke werkzaamheden zijn moeilijk om op school uit te voeren?

Wat we soms vergeten als je op een 'zeer moeilijk leren school' werkt is dat hier leerlingen zitten die buiten de muren van deze school opvallend gedrag vertonen. Wij hebben het hier allemaal geaccepteerd en zien het gedrag niet meer. Maar als je met een leerling naar een stageplek gaat, bijvoorbeeld het Provinciehuis, dan valt het gedrag heel erg op. De leerling is extreem druk en kan zijn mond niet houden. Als hij als taak heeft om de post rond te brengen op het Provinciehuis dan is dat gedrag ongepast. Wij proberen het gedrag van een leerling uit te leggen aan een reguliere medewerker maar ze snappen het vaak niet. Deze leerlingen hebben zo'n grote beperking, ze zijn niet altijd maatschappelijk geaccepteerd. Ik vind dat lastig.

'Uiteindelijk heeft de gemeente de zorgplicht voor deze leerlingen. Soms moet je het heel zakelijk bekijken, dit is onze rol, hier hebben we aan voldaan, het is echt super vervelend als een leerling thuiszit maar meer kunnen wij er niet aan doen'.

Wat ik ook ingewikkeld vind is dat ouders niet altijd de beperking van hun kind accepteren. Wij adviseren dan bijvoorbeeld uitstroom naar een dagbesteding of een beschutte werkplek en de ouders van de leerling zijn het er dan

niet mee eens. Zij willen kijken of hun kind niet een niveau hoger kan uitstromen.

Wat frustrerend is voor de collega's op de Koetsveldschool is dat leerlingen op vierjarige leeftijd hier binnenkomen en met achttien jaar de school verlaten. Ze hebben dan 14 jaar op school gezeten en ontvangen nu een PGB die is aangevraagd door hun ouders. Ondanks dat de leerling stage heeft gelopen en er een dagbestedingsplek is gevonden wordt de leerling bewust thuis gehouden. Wat er dan met de financiering gebeurt weet ik niet, ik heb mijn vermoedens, maar de leerling zit in principe 24 uur per dag thuis.

Hoe ga je met heftige gebeurtenissen of escalaties op school om? Hoe ondersteunt de Koetsveldschool hierin en hoe laat je dit zelf los als je weer thuis bent?

Binnen de school is er een vast contactpersoon die je kunt benaderen. Je wordt ook altijd gesteund door de directie als er wat is, bijvoorbeeld met incidenten met ouders of leerlingen. Persoonlijk heb ik er als professional helemaal geen last van. Ik zie het toch als werk. Ik begrijp het echt als een ouder af en toe heel erg boos is al hij iets hoort over zijn of haar kind of als een leerling het ergens

helemaal niet mee eens is. Ik probeer daar zo professioneel mogelijk mee om te gaan.

Op welk succes in je werk ben je het meest trots?

*School heeft een nazorgplicht, wij moeten twee jaar monitoren als een leerling is uitgestroomd. Als ik hoor dat twee jaar na uitstroom een leerling nog steeds op zijn werk of dagbestedingsplek zit ben ik trots!
De Koetsveldschool scoort hoog op het behoud van werk of dagbestedingsplek na uitstroom. We scoren boven de 90%. In mijn ogen hebben we dan het niveau van de leerling goed ingeschat. Als je kijkt hoe moeilijk de thuissituatie van veel leerlingen is, dan is dat iets waar we als school trots op mogen zijn!*

Heb je nog tips voor docenten die werkzaam zijn in het Speciaal of Praktijkonderwijs?

Je wilt de wereld voor sommige mensen beter maken maar soms kan het niet. Ik probeer veel te relativieren. Mijn tips zijn:

1 *Zorg dat leerlingen met plezier naar school gaan.*

2 *Neem je werk niet te veel mee naar huis, ook al zit een leerling in een hele erge crisissituatie of is er van alles aan de hand. Jij kan niet alles oplossen. Je doet wat je kan als professional. Heel veel scholen hebben te maken met een*

lerarentekort en een hoge werkdruk, doe wat jij kan!

'Als ik hoor dat twee jaar na uitstroom een leerling nog steeds op zijn werk of dagbestedingsplek zit ben ik trots!'

Wat maakt het werken in het PRO-VSO zo aantrekkelijk dat mensen hiervoor zouden moeten kiezen?

Ik denk dat wij een hele bijzondere doelgroep hebben. In het VSO hebben we ZML-leerlingen die komen met plezier naar school! Zij zien school als een uitje! Als je de thuissituatie van deze leerlingen bekijkt is het een soort vlucht om naar school te gaan. Ze staan te springen om na de kerstvakantie weer te gaan werken.

In het reguliere onderwijs hebben veel kinderen in het begin geen zin, maar hier heeft iedereen zin om naar school te gaan! Onze leerlingen zijn enthousiast en gedreven. Het is afwisselend werk, ik vind het een leuke werkomgeving, met verschillende disciplines.

Bij mijn expertise, de arbeidstoeleiding, is het ook constant een politiek speelveld. Bijvoorbeeld als de participatiewet ingaat, kijken we op school hoe we daarmee omgaan. Als de gemeente een bezuiniging invoert of er zijn minder beschutte werkplekken, bespreken

we dat met elkaar. Als de indicaties op dagbestedingen ingewikkelder worden, gaan we hier samen naar kijken. We bedenken ook hoe we dit naar ouders communiceren. Je bent constant in ontwikkeling en aan het inspelen op verandering. Dat vind ik interessant!

Met wie zal ik het vervolgesprek aangaan?

'Ik ben zelf van het voortgezet speciaal onderwijs en ik geef het stokje graag over aan iemand van het praktijkonderwijs: Rob van Adrichem van Praktijkschool de Poort.